

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KNITTEL, JOHN

Thérèse Étienne / John Knittel ; trad. de Camil

Baltazar. - București : Orizonturi, 2017

ISBN 978-973-736-350-3

I. Baltazar, Camil (trad.)

821.112.2

Corector: *Lucia Gruescu*
Tehnoredactor: *Puiu Enache*
Coperta: *Puiu Enache*

THÉRÈSE ETIENNE

© John Knittel (english original edition),
www.knittel.ch

Editura ORIZONTURI – București
B-dul Libertății, nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20
telefon: 021.317.76.79, 0744.531.333
e-mail: orizonturi@editura-orizonturi.ro

JOHN KNITTEL

Thérèse Étienne

IUBIRI MISTUITOARE

Traducere de **Camil Baltazar**

Editura ORIZONTURI

Thérèse Étienne / John Krütel; trad. de Camil
Baltazar. - București : Orizonturi, 2017
ISBN 978-973-736-350-3

I. Baltazar, Camil (trad.)

821.152.2

Thérèse Étienne
IUBIRI MISTUITOARE

Compozitor: John Krütel
Traducător: Camil Baltazar
Copertă: Paul Gheorghiu

Traducere de Camil Baltazar

THÉRÈSE ÉTIENNE

© John Krütel (original edition)
www.krutel.ch

Ediție ORIZONTURI - București
B-dul Libertății nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20
Tel: 021 317 87 79 0744 331 334
www.orizonturi.ro

1

În amurg o femeie tânără se ivi în apropierea Gamhofului. Se opri, uitându-se curioasă în jurul ei. Privea cărarea îngustă, bolovănoasă și șoproanele mari din capătul ei. Auzise că oamenii din valea aceasta sunt bogați și darnici. Au pământuri întinse, o sută, două sute sau și mai multe de vaci, nu sunt niciodată flămânzi, niciodată însetați, trăind veșnic în belșug și bunăstare.

Stătu o clipă dusă pe gânduri. Se uită încă o dată spre valea de unde venise. Valea se prelingea între lunci verzi, întinse, care se cățarau ondulate spre pădurile de brad și spre piscurile cenușii, dantelate, ale Oberland-ului. Locuitorii din vale îi spusese că va găsi cu greu de lucru prin partea locului. Anton Müller este singurul care i-ar putea da o pâine.

Porni pe cărare, spre unul din șoproane. O mulțime de vaci grase Simmental se îmbulzeau în jurul jgheburilor de ciment. Ceva mai încolo se bătea unt proaspăt. Un lapte alb-albăstrui se scurgea din găleți. Dinspre șoproanele cu otavă se auzeau strigătele argaților, care cărau fânul abia cosit în furcile de fier spre staulul vitelor. Hărmălaia mulțimii aceea de argați harnici era însoțită de zgomotul surd al unui motor electric.

— Joggi, strigă o voce; du-te și vezi ce vrea.

— Cine? răspuse din grajd un glas subțire, bătrânesc. Du-te singur, trântor blestemat. Unde-mi umblă Cosimo și Leonhard? N-am o sută de mâini să fac toate câte sunt de făcut. Trebuie s-o ung pe afurisita asta de Carolina.

— N-avea nicio grijă, am să-i vorbesc lui Christian de tine, răspuse prima voce.

Deodată perdeaua de la intrarea grajdului fu dată la o parte și un bărbat înalt ieși în curtea pietruită. Era un om

în vârstă, pieptu-i gol era nădușit de muncă. Un scăunel scund pentru muls îi era fixat de șezut cu o curea. Săgeta cu priviri scânteietoare de mânie pe cel căruia îi vorbea.

— Dracu' s-o ia de vacă. Trebuie să-i ung ugerul cu balebă. Nu vrei s-o tămăduiesc? făcu el alintându-se.

— Degeaba te mai ostenești. Carolina a intrat în anul morții, mormăi argatul mai tânăr.

— În anul morții? Să-i treacă numai balonarea și ai să vezi cum ți-o tămăduiesc.

— Dacă o doftoricești tu, Joggi, atunci cu siguranță că îi sunt numărâte zilele.

Bătrânul o arătă cu o mișcare a capului pe necunoscuta din curte.

— Cine ești? îi strigă el.

Tânăra femeie își spuse numele: Thérèse Etienne.

— Ce vrei?

— Caut de lucru.

Gâtul uscat al lui Joggi se contractă.

— Nu e de prin partea locului, constată el, nici măcar din Oberland nu e.

— Ai dreptate, răspuse fata. Sunt din Wallis.

— Phii! strigă Joggi. E catolică, papistașă!

— Da, papistașă, făcu argatul mai tânăr, deși vorbește altfel decât catolicii.

— Ce tot vorbești? Nu sunt catolică, interveni fata.

— Ești protestantă?

Thérèse nu răspuse. Cei doi bărbați se apropiară de ea. Joggi continuă, puțin cam încurcat:

— Wallis... E cale bună de aici. Se află dincolo de Wildstrubel și de Blümlisalpen. E mai aproape de Italia decât de Berna.

Argatul se opri la câțiva pași de fată.

— Ce-ai vrea să faci? După câte văd nu ești tocmai voinică.

— De azi dimineață de la cinci umblu mereu.

— Iacă, vine Röhthlisberger, făcu Joggi și se întoarse în grajd. Un bărbat înalt, cu păr negru se apropie de Thérèse Etienne.

— Ce căutați aici? întrebă el. N-aveți nimic de făcut? Cine e fata?

— Caută de lucru, zise argatul tânăr și îmbumbă cămașa pe piept.

— N-am nimic pentru ea, răspuse Röhthlisberger.

O examină atent pe Thérèse. Prin umbrele străvezii ale înserării desluși expresia dezamăgită de pe fața necunoscutei.

— Ce vrei? o întrebă, de astă-dată pe un alt ton, cerându-și parcă iertare.

— Acesta e Gamhof? întrebă fata.

— Da. E moșia consilierului federal Anton Müller.

— Mi s-a spus că aici se găsește oricând de lucru.

— Ce știi să faci?

— Am lucrat câțva timp la Sitten.

— De ce ți-ai părăsit slujba?

— A murit tata.

— Era țăran?

Fata tăcu o clipă.

— Țăran.

— Ai lucrat la ferma lui?

— Dacă ar fi fost așa nu căutam aici de lucru.

— Ești bună de gură, fetiço.

— Sunt bună și de treabă. Mulg mai repede decât oricare dintre voi.

Röhthlisberger și argatul râseră. Câteva clipe o măsurară în tăcere, apoi Röhthlisberger strigă:

— Frieda, Frieda!

Dintr-una din locuințele din apropiere ieși o femeie. Era blondă și grasă. Din bluza-i descheiată țâșnea un sân prea plin.

— Uite, o slujnică nouă, zise Röhthlisberger, ia-o la tine și vezi la ce se pricepe.

Frieda își încrucieșă brațele pe piept.

— Asta? făcu ea și aruncă o privire iute iscoditoare spre fată. Asta? Are șal la gât și pantofi cu nasturi în picioare. Ce să fac cu o cucoană?

- Deunăzi spunea-i că ți-ar trebui o ajutoare.
- Nu-mi trebuie femei care hoinăresc și cerșesc, deși sunt tinere.
- Câți ani ai? se întoarse Röhthlisberger spre Thérèse.
- Douăzeci și unu, răspuse Thérèse aproape în șoaptă.
- Are douăzeci și unu de ani și e de fel din Wallis, ți-pă Frieda. Asta ne mai lipsea.
- Dacă ție nu-ți trebuie, o iau eu. O să-i țină locul lui Adrian, după ce băiatul se va duce la armată.
- Știam eu că păpistașele astea afurisite sucesc capul bărbaților, zise Frieda și aruncă o privire acră spre Thérèse. Abia o primești în slujbă, că o și găsești chicotind prin întuneric cu Leonhard sau Cosimo.
- Nu chicotesc cu nimeni, răspuse prompt Thérèse. Nu vreau altceva decât să muncesc. Mă mulțumesc cu orice îmi dați.
- Asta îmi place, zise Röhthlisberger. Intră în casă.
- Îi făcu semn cu mâna, se întoarse și își lăsă nevasta lângă vite.

Anton Jakob Müller moștenise aproape toate virtuțile patriarhale ale strămoșilor săi. Era atât de bogat, încât din procentele averii sale ar fi putut să-și îngăduie toate binefacerile vieții la oraș; el însă nu avea decât o singură dorință: să rămână moșier. Își iubea veșmintele aspre, țărănești, îi plăcea să are și să semene pe moșia înaintașilor, trăia fericit în tovărășia vacilor, taurilor, boilor și păsărilor sale. Se născuse țăran și voia să rămână țăran. Multă vreme fusese reprezentantul țăranimii în consiliul federal de la Berna. Izbutise să exprime cu atâta vigoare concepția aspră, severă despre viața țăranilor de la munte, încât activitatea sa publică rămăsese mulți ani în amintirea consiliului. Era apărătorul și protectorul celor din ținutul său. Se ridicase adeseori, voinic, îndesat, ca să zădărnicească inovațiile. Fusese, câțva timp, chiar președintele consiliului comunal din Gam.

Dar, în pofida activității și demnităților sale politice, rămăsese omul simplu de totdeauna.

Era ospitalier, nu refuza pe cei care i se adresau cu o cerere. Era generos cu săracii și dacă oamenii flămânzi băteau la poarta lui, le dădea de obicei de lucru sau sprijinul de care aveau nevoie, fără să-i iscodească prea mult cu întrebări curioase.

Avea multe clădiri și tot atât de multe uși pe moșia sa. Niciuna din uși însă nu avea cheie. Se mulțumea cu zăvoarele primitive din lemn, care închideau ușa pe dinăuntru. Ținea mult la acest lucru. Obişnuia des să spună: uneori e neplăcut să fii surprins de vizita vreunui nepoftit. De altfel și bieteze slujnice trebuie puse la adăpost de stăruințele bărbaților.

Anton Jakob Müller avea o părere definitivă și severă despre mai multe probleme ale vieții. Poate că moartea era singurul mister care îl mai neliniștea, pricinuindu-i multă bătaie de cap. Când împlini vârsta de cincizeci de ani, recunoscă fără ocol că, cu cât se apropia mai mult vizita „musafirului nepoftit“, cu atât mai puțin era dispus să dea crezare celor spuse de biserică și oameni despre viața „de dincolo“.

Circulau o sumedenie de povești despre Anton Müller. Erau între ele câteva care nu se prea puteau istorisi în public.

Din toate aceste legende, Anton Müller apărea ca un om ciudat, inconsecvent, un amestec neobișnuit de violență, logică sănătoasă și bunăvoință.

Toți îi cunoșteau averea. În casa lui și pe întinsele-i moșii stăpânea belșugul. Era totuși foarte cumpătat, evita cu o aspră stăpânire de sine risipa, cheltuind banii cu socoteală și numai atunci când era neapărat necesar. Nu îngăduia nicio risipă. „Risipitorul nu-și iubește aproapele“, obișnuia cu obidă el să spună și respecta sever morala zicalei. Făcea foarte des donații însemnate, ceea ce nu-l împiedica să aibă o foarte ascuțită intuiție a proprietății particulare. Era un om bogat și socotea furtul un păcat

Libris

însăimântător. De câte ori auzea despre jafuri și jefuitori se înfuria peste măsură. Niciodată însă nu predase justiției vreun hoț. Nu pentru că ar fi disprețuit justiția; dimpotrivă: fusese crescut în frica ei. Nu se împăcase însă niciodată cu poliția și la gândul că răufăcătorul trebuia predat poliției, în loc să-și facă singur dreptate, renunța de a-l mai reclama. Nu renunța însă niciodată la vechiul său obicei: stătea la pândă în grajd sau prin șoproane, înarmat cu o bâtă. Când punea apoi mâna pe hoț, îl pedepsea singur, după cum îl tăia capul. Niciodată însă nu alunga pe cel care greșise. Nici nu se gândea la așa ceva. „Ei, de acum te cunosc, spunea el după bătaie hoțului. Du-te și vezi-ți de treabă. Fii hoț cinstit. Dacă te mai mănâncă palma, vino înainte de a păcătui și întrebă-mă pe mine“.

Printre oamenii de la Gamhof erau foarte mulți cu degete cleioase. Joggi Cosimo, Leonhard, Ida, Matthias, cu toții furaseră odată sau de două ori, primindu-și pedeapsa cuvenită de la stăpân. Totuși, dacă cineva îndrăznea să-i numească hoți, Müller îl pedepsea pe clevetitor cu mai multă asprime, decât pe cei care furau: îl concedia fără preaviz pe cel care încumeta să-și jig-nească tovarășul.

După concepția lui Müller, toți erau obligați să denunțe furtul; el singur avea dreptul să pedepsească greșeala. Nimeni însă nu era îndreptățit să-i spună hoțului pe nume. Uneori le spunea oamenilor săi: dacă se află printre voi unul care n-a furat încă, să-și ia bocceaua și s-o șteargă.

Era deci lesne de înțeles că oamenii de la Gamhof nu-treau pentru fostul consilier federal un respect sănătos, amestecat cu teamă, astfel că îl iubeau și îl urau în același timp.

Thérèse Etienne auzise de cu dimineață că bătrânul Müller este bogat și darnic. Dar, spre marea ei surprindere, se convinsese încă în aceeași seară și de bunătatea moșierului. Îl însoțea tocmai pe Röthlisberger spre o clădire spre fundul curții: pe jumătate grajd, pe jumătate casă de locuit. Röthlisberger grăi către o fată tânără:

— Ascultă, Hedi, fata asta vine din Sitten. Caută de lucru. Vom vedea mâine dacă avem sau nu ceva pentru dânsa. Deocamdată, dă-i un culcuș pentru noaptea aceasta.

Hedwiga era o fată înaltă, frumoasă, zveltă și bine legată. Avea ochi albaștri și păr de sulfină, des. Aruncă o privire pătrunzătoare spre Thérèse Etienne.

— Nici nu se putea altfel, zise ea, în fiecare săptămână se rătăcește cineva pe aici. Asta e una din Wallis. Sfinte Cleofane, ce ființă pirpirie! Dacă nu ți-e cu supărare, ce-o să facă?

— Deocamdată va spăla bidoanele de lapte. Adrian pleacă la oaste săptămână viitoare.

— Ce va spune domnul Müller?

— Aceasta las-o în grija mea. Atât timp cât lipsește el eu poruncesc aici. Ia-o pe fată sub ocrotirea ta și dă-i un culcuș peste noapte.

Zicând acestea, își trânti pe cap pălăria cea neagră, ponosită, ale cărei boruri largi îi acopereau aproape în întregime ceafa stacojie, masivă. Porni cu pași apăsați, zornăindu-și potcoavele de cizmele uriașe.

Când se uită mai atentă la Hedwiga, Thérèse observă că era însărcinată. Rochia atârna ciudat pe trupul ei diform.

— Ia-ți marafeturile, făcu Hedwiga.

— N-am, șopti Thérèse.

— Cum te cheamă?

— Thérèse Etienne.

— Ai venit așa, fără nimic?

— Așa, răspunse trist Thérèse.

Hedwiga o conduse într-o cămăruță înghebată din scânduri nedate la rindea, proptită pe peretele unei poilate. Într-unul din pereții cămăruței era tăiată o fereastră, la o înălțime destul de mare de pământ. Erau două paturi într-însa, două scaune de lemn, un dulap și o masă din lemn de brad. Thérèse mulțumi pentru adăpost, apoi Hedwiga o lăsă singură.

Thérèse se așează. Pierdu pentru câțva timp orice contact cu lumea. Se întunecase de-a binelea. Într-un târziu se ridică și, apropiindu-se de fereastră, se uită afară. O curte largă, de jur împrejur diferite clădiri. Ceva mai încolo o livadă cu pomi, în spatele ei o casă frumoasă, veche: fațadă înaltă, acoperiș masiv din lemn, nenumărate ferestre mărunte, sturci verzi sub streșinile late. Câteva trepte de piatră duceau până la intrarea din lemn sculptată. Casa avea numeroase bârne de lemn, încrustate cu mare măiestrie. În dreapta clădirii, un tei stufos, sub el, bănci. Casa unui om cu dare de mână. Era întuneric, în depărtare clipeau stelele, amestecându-se cu ferestrele luminate ale caselor din Gam.

Când clopotele din Gam începură să cânte, Thérèse simți o foame chinuitoare. Astăzi nu mâncase încă. Bani nu avea, să cerșească n-o lăsa mândria. Căuta de lucru. Röthlisberger îi făgăduise să-i găsească o slujbă. Tocmai la timp, pentru că nu se mai simțea în stare să ajuneze.

Seara Röthlisberger se așează la locu-i obișnuit, din capul mesei. Joggi se rezemase cu coatele de masă, privind cu ochii lui mărunți și răutăcioși în lumina lămpii care atârna din tavan. În mâna stângă ținea strâns o carafă cu must.

La Gamhof era obiceiul ca bărbații să stea împreună la capătul de sus al mesei, iar femeile, la cel de jos, astfel că perechile căsătorite nu se puteau așeza împreună. Cosimo, tânărul care vorbise primul cu Thérèse, îi povestea despre ea lui Adrian, un băiat cu obraji dolofani, care îl asculta cu bărbia rezemată în mâinile proptite de masă.

— Ce-i cu fata cea nouă? întrebă Röthlisberger. Nu vrea să mănânce?

— Poate n-o fi flămândă, interveni soția lui.

— Sunt sigură că este flămândă, făcu Hedwiga. Vine îndată și ea.

Două fete tinere, Emma și Hanneli, o bârfeau pe noua venită.

— Am văzut-o, n-avea decât un șal la gât.

— Și pantofi cu nasturi.

— De la Sitten! Sfinte Cleofane! Peste Lotschbergen! De necrezut... Ce drum anevoios!

— Poate va fi venit cu trenul, zise Emma.

— Nici vorbă.

— Leonhard, făcu Röthlisberger, în timp ce tăia în felii, cu gesturi măsurate, o pâine neagră; du-te și adu-o la masă.

Thérèse stătea încă pe întuneric pe pat. Auzi deodată tropăit greoi de cizme și vocea unui bărbat.

— Unde ești, Thérèslî? Vino la masă.

Thérèse își scoase șalul, pantofii și ciorapii, apoi deschise ușa.

— Vino, Thérèslî.

— Vin îndată.

Îl urmă desculță pe Leonhard.

— Așază-te lângă noi, o întâmpină Röthlisberger așază-te și mănâncă. Ida, Hanneli, faceți-i loc.

Thérèse se așează. Se făcu deodată o mare liniște.

Toți o priveau pe fata nou-venită. Bărbații îi iscodeau tulburați silueta zveltă și sânul delicat, care pâlpâia blând sub bluza neagră, învechită. Femeile îi priveau dantelăria zdrențuită a bluzei și părul castaniu, cu reflexe roșcate, pe care îl purta pieptănat spre spate, ușor ondulat deasupra frunții înguste, palide.

— Spui că tatăl tău era țăran? o întrebă Röthlisberger. Thérèse se făcu roșie.

— Da.

— Avea pământ?

— Da.

— Nu-l mai aveți?

— Nu, l-a vândut.

— Adică lucra pe moșia altuia.

— Da.

— Acum ce face?

— A murit.

Röthlisberger tăcu o clipă.

— Când a murit?

— Săptămâna trecută.

— Îmi pare rău.

Thérèse nu răspunde. Mânca tăcută, atentă să nu-și trădeze foamea. Ceilalți nu se mai sinchiseau de ea. Li se părea firesc că stă la masa lor, de parcă le-ar fi fost o veche cunoștință sau chiar rubedenie. Thérèse le urmărea pe furiș conversația. Înțelese fără greutate că unii dintre dâșii se iubesc, între alții domnește în schimb o tensiune ascunsă. Află din convorbirile lor că Anton Müller plecase la expoziția de vite de la Thun. Se întoarce peste o zi, două. Veni vorba și despre băiatul lui Anton Müller: Gottfried Sixtus Müller, care era student al universității din Basel.

— Ehe, mult ne-a mai făcut să râdem Gottfried Sixtus cât a fost acasă, povesti Adrian. Se fălea întruna că va ajunge avocat, deși nu era în stare să facă nicio căpiță de fân.

— E slab în brațe, dar tare la cap, interveni Cosimo.

Thérèse își termină cina. Se ridică, întrebând dacă se poate duce la culcare. Hedwiga îi atrase atenția să-și ducă o lumânare în odăița întunecată. Îi explică unde găsește una. Frieda o povățui să nu uite să sufle lumânarea înainte de a se culca. Röthlisberger adăugă:

— Toată lumea se scoală dimineața la cinci. Noapte bună.

— Noapte bună, făcu Thérèse. Ceilalți îi dădură binețe în cor. Ieși în noapte. Ceilalți rămăseseră în jurul mesei.

Se duse la fântână, bău și se spală. Apoi se culcă. Căldura culcușului îi toropi membrele. Adormi curând.

Viața de până acum a Thérèsei Etiënne fusese un lanț neîntrerupt de suferințe și umiliri. Avea șaptesprezece ani când tatăl său fu eliberat din temniță. Executase o condamnare de cincisprezece ani, pentru că-l omorâse premeditat pe unul din vecinii săi, la o vânătoare de cerbi din Val d'Hernon. Abia întors acasă, fu țintuit la pat de

reumatism. Din casă lipsea femeia: mama Thérèsei murise, născându-și fiica. Thérèse lucra la o rudă îndepărtată. Își lăsa slujba, pentru a-și ajuta părintele. Ea făcea totul. Nu tatăl său lucra pe moșia altora, cum le povestise celor de aici, ci ea. Când nu găsea de lucru în vii, se tocmea cu ziua pe ogoarele sătenilor. Alteori, lucra în spălătorii sau chiar în hoteluri. Se străduise întotdeauna să fie cât mai departe de căminul mizer din Sitten, pentru a-și evita consătenii. Îi era teamă de ei, pentru că adeseori o arătau cu degetul pe uliță, zicând tare: „lat-o pe Thérèse, fiica ucigașului Etiënne”.

Bătrânul Etiënne avea o vacă și două capre. Le cum-părase cu banii câștigați în temniță. Thérèse le îngriji un timp, până când fură nevoiți să le vândă.

Își iubea mult părintele și afecțiunea aceasta îi împru-mută putere, stăruință și curaj, ceea ce nu prea au fetele de la vârsta ei. Îl frecționa zilnic pe bolnav, conform pre-scriptiilor doctorului, ducându-l în pat în cârcă. Se simțea din zi în zi mai obosită. În acest fel își petrecu tinerețea, până împlini douăzeci de ani. Nu se juca, nu se distra precum celelalte femei tinere. Trăia în bezna mizeriei, fără speranță, fără consolare. Își formă caracterul în anii renunțării și ai umilințelor.

Când bătrânul Etiënne simți apropiindu-i-se sfârșitul, o trimise pe Thérèse după preot. Ultimele lui cuvinte nu erau însă pentru biserică, nu se spovedi, ci mulțumi sim-plu cerului pentru că îi dăduse un copil iubitor. Îl rugă pe preot s-o pomenească pe Thérèse în fața credincioșilor, dând-o ca pildă a iubirii și respectului filial. Chiar dacă tatăl său fusese un ucigaș, care pierduse considerația ce-tătenilor onești.

Thérèse pierdu cu tatăl său pe singurul prieten. Nimic n-o mai lega de viață.

Întorcându-se de la înmormântare, fu întâmpinată de notarul comunal și perceptor. Veniseră să inventarieze averea mortului. Bătrânul nu plătise niciodată impozitele. Cele două odăițe fură sechestrare, cu tot ce se afla în-tr-însele. Îi lăsară orfanei o hrubă goală.